

Izjava 2/2019 o uporabi osebnih podatkov v političnih kampanjah

Sprejeto 13. marca 2019

Evropski odbor za varstvo podatkov je sprejel naslednjo izjavo:

Povezovanje z volivci predstavlja nepogrešljiv del demokratičnega procesa. Omogoča oblikovanje političnih programov, možnost, da državljani vplivajo na politiko in razvoj kampanj v skladu s pričakovanji državljanov.

Politične stranke, politične koalicije in kandidati se vse bolj zanašajo na osebne podatke in zapletene tehnike profiliranja, ki so namenjene spremljanju volivcev in oblikovalcev javnega mnenja ter ciljanju. V praksi, zlasti na platformah družbenih medijev, posamezniki prejemajo popolnoma osebno prilagojena sporočila in informacije, na podlagi svojih osebnih interesov, življenjskih navad in vrednot.

Orodja za predvidevanje se v veliki meri uporabljajo za razvrščanje ali profiliranje osebnostnih lastnosti, značilnosti, razpoloženja in drugih točk vzvoda ter omogočajo oblikovanje predpostavk o globokih osebnostnih lastnostih, vključno s političnimi stališči in drugimi posebnimi kategorijami podatkov. Razširitev takšnih tehnik obdelave podatkov na politične namene predstavlja resna tveganja – ne le za pravico do zasebnosti in varstva podatkov, temveč tudi za zaupanje v integriteto demokratičnega procesa. Razkritja iz afere Cambridge Analytica so pokazala, kako lahko morebitna kršitev pravice do varstva osebnih podatkov vpliva na druge temeljne pravice, kot so svoboda izražanja in svoboda mnenja ter svoboda misli brez manipulacij.

EOVP ugotavlja, da so lahko poleg političnih strank in kandidatov v obdelavo osebnih podatkov za politične namene vključeni tudi številni drugi akterji: platforme družbenih

medijev, interesne skupine, posredniki podatkov, analitične družbe, oglaševalske mreže. Ti akterji lahko imajo pomembno vlogo v volilnem procesu, skladnost njihovih ravnanj pa nadzorujejo neodvisni organi za varstvo podatkov.

V zvezi z volitvami v Evropski parlament in drugimi volitvami v EU, ki so predvidene za leto 2019, želi Evropski odbor za varstvo podatkov poudariti številne ključne točke, ki jih morajo spoštovati politične stranke pri obdelavi osebnih podatkov med volilnimi dejavnostmi:

1. Po Splošni uredbi o varstvu podatkov gre pri osebnih podatkih, ki razkrivajo politična mnenja, za posebno vrsto podatkov. Splošno načelo je, da je obdelava takih podatkov prepovedana in zanjo veljajo številni, ozko opredeljeni pogoji, kot je izrecna, specifična, popolnoma informirana in prostovoljna privolitev posameznikov.¹
2. Za osebne podatke, ki so bili javno objavljeni ali kako drugače posredovani posameznim volivcem, še vedno velja in jih ščiti zakonodaja EU o varstvu podatkov, četudi takšni podatki ne razkrivajo političnih mnenj. Na primer, uporaba osebnih podatkov, zbranih prek družbenih medijev, se ne sme začeti, če niso izpolnjene obveznosti v zvezi s preglednostjo, opredelitvijo namena in zakonitostjo take obdelave.
3. Tudi če je obdelava zakonita, morajo organizacije spoštovati svoje druge dolžnosti po SUVP, vključno z dolžnostjo, da mora biti takšna obdelava pregledna, posamezniki, katerih osebni podatki se obdelujejo, pa morajo prejeti zadostne informacije ne glede na to, ali so bili njihovi podatki pridobljeni neposredno ali posredno. Politične stranke in kandidati morajo biti pripravljeni izkazati, kako so zagotovili spoštovanje načel varstva podatkov; zlasti načel zakonitosti, pravičnosti in preglednosti.
4. Omejeno je izključno avtomatizirano sprejemanje odločitev, vključno s profiliranjem, če taka odločitev pravno ali na podoben način znatno vpliva na posameznika, na katerega se odločitev nanaša. Profiliranje, povezano s ciljno usmerjenimi sporočili za kampanje, lahko v določenih okoliščinah povzroči „podobno pomembne učinke“ in je načeloma zakonito samo z veljavno izrecno privolitvijo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki.²
5. V primeru ciljanih sporočil morajo volivci prejeti zadostne informacije, ki pojasnjujejo, zakaj so prejeli določeno sporočilo, kdo je zanj odgovoren in kako lahko volivci kot posamezniki, na katere se nanašajo osebni podatki, uveljavljajo svoje pravice. Poleg

¹Glej člen 9 SUVP. En primer so podatki, ki jih posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, očitno javno objavi in ki jih je, tako kot druga odstopanja v zvezi s posebnimi podatkovnimi kategorijami, treba razlagati ozko, saj jih ni mogoče uporabiti za zakonite povzete podatke.

² EOVP je pred tem pojasnil, da lahko pravni učinek avtomatiziranega sprejemanja odločitev vključuje tudi vpliv na glasovanje osebe na volitvah.

tega odbor ugotavlja, da zakonodaja nekaterih držav članic vsebuje zahtevo po preglednosti plačil za politično oglaševanje.

EOVP politične stranke in druge deležnike obvešča o praktičnih smernicah in priporočilih, ki jih je več organov za varstvo podatkov izdalo v zvezi z uporabo podatkov med volitvami.³ Odbor tudi pozdravlja sklop ukrepov, ki jih je Evropska komisija predstavila v septembru 2018,⁴ ter sklepe Sveta in držav članic o zagotavljanju svobodnih in poštenih evropskih volitev.⁵

Člani EOVP sodelujejo tudi z drugimi zadevnimi pristojnimi organi⁶ zaradi zagotavljanja skladne razlage in skladnosti z veljavno zakonodajo, vključno z SUVP, da zaščitijo zaupanje v varnost in integriteto volitev v Evropski parlament in drugih volitev v EU, ki naj bi potekale v letu 2019 in pozneje.

Tudi v okviru volilnih dejavnosti in političnih kampanj je spoštovanje pravil o varstvu podatkov ključno za zaščito demokracije. Obenem je to tudi sredstvo za ohranjanje zaupanja državljanov in integritete volitev. Organi za varstvo podatkov so se pred prihajajočimi roki volitev zavezali, da bodo v okviru volitev in političnih kampanj spremljali in po potrebi uveljavljali uporabo načel varstva podatkov, kot so preglednost, omejitve namena, sorazmernost in varnost, ter zagotovili uveljavljanje pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki. Organi za varstvo podatkov bodo v celoti izkoristili svoja pooblastila, kot to določa SUVP, in zagotovili sodelovanje in skladnost svojih ukrepov v okviru Evropskega odbora za varstvo podatkov.

Za Evropski odbor za varstvo podatkov

Predsednica

(Andrea Jelinek)

³Glej Prilogo I.

⁴In zlasti smernic o uporabi zakonodaje EU o varstvu podatkov in Priporočila o omrežjih za sodelovanje na volitvah, preglednosti na spletu, zaščiti pred kibernetскими incidenti in boju proti dezinformacijskim kampanjam: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

⁵<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6573-2019-REV-1/en/pdf>.

⁶ Na primer, v okviru evropskih volilnih omrežij, kot je podrobneje opisano v „volilnem svežnju Komisije“ (glej zlasti Priporočilo o omrežjih za sodelovanje na volitvah iz opombe 4 zgoraj in predlog Komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU, Euratom) št. 1141/2014 glede postopka preverjanja kršitev pravil o varstvu osebnih podatkov v okviru volitev v Evropski parlament).